

Biedrība

LATVIJAS SOCIĀLO REFORMU BIEDRĪBA

Kr.Valdemāra ielā 76-32, Rīgā, LV-1013 ♦ Tāl. 29444426 ♦ E-pasts: socialas.reformas@gmail.com

Reģ. Nr. 40008156018, konts Nr. LV66HABA0551028040753 A/S Swedbanka

R ī g ā

11. Saeimas priekšsēdētājam Solvitai Āboltiņai, Saeimas prezidijam

05.06.2012. Nr.19

Iebildes par likuma projektu 237/Lp11 „Grozījumi likumā „Par valsts pensijām””

Latvijas Sociālo reformu biedrības (LSRB) pilnsapulce vērsas pie Jums ar lūgumu atlikt likuma „Par valsts pensijām” grozījumu pieņemšanu, kā pārsteidzīgu un nesagatavotu jautājumu.

LSRB ir iepazinusies ar situāciju, un secina, ka **nav nekāda pamata - ne juridiska, ne ekonomiska - šobrīd celt pensionēšanās vecumu**. Neizpratni izraisa steiga ar kādu, bez plašas apspriešanas, tiek virzīts šis grozījumu projekts. Runa jau nav par pensijām vien, bet par **sistēmu kopumā** – nodarbinātību, medicīnu, ģimeņu drošību, iztikas minimumu, labu pārvaldību.

2012. gada maijā ANO eksperts ārējā parādā un cilvēktiesību jautājumos Sefas Luminas atzīmēja, ka zināmu ekonomisko stabilitāti Latvija atguvusi uz iedzīvotāju rēķina, un tas ir radījis neparedzētas sociālās sekas: bezdarbu, nabadzību un viskrasāko sociālo nevienlīdzību Eiropā. Arī Eiropas Komisija nupat ir norādījusi uz neadekvātu nodokļu un sociālo politiku Latvijā.

Eiropas Komisija savā 16.02.2012. Baltā grāmatā „Atbilstīgu, drošu un noturīgu pensiju programmu” punktā 3.1.3. **iesaka necelt** pensionēšanās vecumu, ja valsts nevar veikt atbilstošus nodarbinātības un veselības aizsardzības pasākumus. Neizpratni rada tas, ka Latvijā joprojām izvairās ratificēt 1996.gada Pārstrādāto Eiropas Sociālo hartu, tai skaitā tās 4. pantu „Tiesības uz taisnīgu atlīdzību par darbu”.

Pirms 13 gadiem, 1999. gadā Latvijā **jau paaugstināja** pensionēšanās vecumu – no 55 uz 62 gadiem sievietēm, un no 60 uz 62 gadiem vīriešiem. Tādējādi, ES prasības ir izpildītas! Šis solis veidoja pensiju uzkrājumā pārpalikumu miljards latu apmērā. Atgādinām, ka šo, sieviešu “upura naudu” Latvijas politiķi izšķērdēja apdrošināšanā neparedzētiem mērķiem. Šobrīd amatpersonām būtu jāskaidro tautai, kā un kad šie līdzekļi tiks atgriezti atpakaļ pensiju fondā.

Kopš 1996.gada Latvijā ir pensiju apdrošināšana, kurā iemaksas veic paši nodarbinātie un darba devēji. Valsts ar savu finansējumu pensiju apdrošināšanā faktiski nepiedalās. Vēl vairāk – valdības parāds sociālās apdrošināšanas budžetiem (pensiju fondam) ir ap **3 miljardi latu**.

Pašlaik pamatotai lēmumu pieņemšanai iztrūkst būtiski dati par situāciju valstī – valdība nav sniegusi pārskatu par to, kā ir darbojies pensiju apdrošināšanas modelis 1996.-2011. gadā; valdība nav sniegusi atklātu pārskatu par finanšu stāvokli valstī; nav sagatavots budžeta projekts 2013. gadam (veselības aprūpe u.c.); nav pabeigta tautas skaitīšanas datu analīze.

Valdības iecerētā pensijas vecuma celšana praksē nozīmē, ka tiks aizkavēta uzkrātā pensijas kapitāla izmaksa par 3 līdz 36 mēnešiem. Būtībā, tā ir uzkrātā kapitāla nacionalizācija. LSRB ir veikusi aplēses, cik no savas naudas zaudēs katrs strādājošais. Ja uzkrātā pensiju kapitāla izmaksas vidēji būs 200 lati mēnesī, tad saīsinot pensiju izmaksu periodu no 2014. gada par 3 mēnešiem ik gadus, katram strādājošajam tiks atņemti 600 - 7200 Ls viņa uzkrātā kapitāla (skat. informāciju pielikumā).

Tā kā pašlaik sociālās apdrošināšanas budžets nav nošķirts no valsts pamatbudžeta, pamatoti rodas aizdomas, ka iegūtais ietaupījums atkal var tikt izlietots sociālajā apdrošināšanā neparedzētiem mērķiem. Rodas iespaids, ka t.s pensiju reformas patiesais mērķis ir iegūt naudu, lai nevajadzētu atdot parādu sociālās apdrošināšanas fondam, turklāt uz tautas mirstības rēķina. Tas nekādi nav attaisnojami. Atzīmējams, ka valdība un pati Saeima savus tēriņus nesamazina (Saeima tērē 2012. gadā **11 462 228** latus, t.sk. atlīdzībai 9 115 575 latus). Vai tad par šādu naudu Saeimas darbam nebija jābūt daudz kvalitatīvākam?

SAŅEMTS SAEIMAS KANCELEJĀ

- 5 -06- 2012

Saeima 1995. gadā nolēma aizstāt pensijas no valsts budžeta ar pensiju apdrošināšanu un kapitāla uzkrāšanu. Tika cerēts, ka iemaksāta kapitāla neaizskaramības princips netiks pārkāpts.

Tai pat gadā ministrs J.Ritenis brīdināja, ka pensijas ir jāsargā no politiku iejaukšanās. Latvijā politiķi kopš 1996. gada likumu „Par valsts pensijām” ir grozījuši 24 reizes, tai skaitā 3 reizes pieņēmuši Saeimā neatbilstošas likuma normas. Šāda prakse neatbilst tiesiskuma un demokrātijas principiem. Atgādinām, ka neviena no partijām 11. Saeimas priekšvēlēšanu programmā netika iekļāvusi pensiju reformu.

Saeimā ir atkāpes no labas pārvaldības principa, kad iedzīvotājiem un pat deputātiem netiek dots pietiekami daudz laika iepazīties ar likuma projektiem. Saeimā nosaka nesamērīgi īsus termiņus priekšlikumu iesniegšanai. Piemēram, šī likuma projektu valdība iesniedza 27.03.2012., tas uzreiz skatīts Saeimas 29.03.2012. sēdē un nodots Sociālo un darba lietu komisijai, termiņš priekšlikumiem 18.04.2012.; pirmajā lasījumā likums pieņemts 19.04.2012. sēdē, nosakot nesamērīgi īsu termiņu priekšlikumiem 2. lasījumā – 05.05.2012., savukārt 2. lasījumā pieņemts 31.05.2012., ar nesamērīgi īsu termiņu priekšlikumiem 3. lasījumā – 05.06.2012..

Saeimas Prezidijam (Solvita Āboltiņa, Inga Bite, Andrejs Kļementjevs, Dzintars Rasnačs, Jānis Vucāns) ir jānodrošina godīga procedūra, lai notiktu plaša apspriešana un visu ieinteresēto uzklaustīšana.

Pensiju likums ir īpaši svarīgs, jo **ietekmēs tautas dzīvi gadsimta garumā. Nepareizi akcenti grauj demogrāfiju, spiež jauniešus emigrēt no Latvijas.** Projektu nedeva apspriest ne Ārlietu komisijā (kurai jāatbild par ES līgumā paredzēto sociālo tiesību pārņemšanu un 1996. gada Pārstrādātās Eiropas Sociālās hartas ratifikāciju), ne Publisko izdevumu un revīzijas komisijā (budžeta projekti turpmākiem gadiem, kā atlīdzināt iepriekšējo gadu nepamatotās izmaksas no pensiju uzkrājuma), ne Budžeta un finanšu komisijā (iedzīvotāju ienākuma nodokļu nepieciešamās izmaiņas, atvieglojumi uzkrājumiem pensiju trešajā līmenī). Pat Saeimas Sociālo un darba lietu komisijā nenotika atklāta diskusija par pensiju apdrošināšanas rezultātiem un kļūdām. Arī termiņā iesniegtus nevalstisko organizāciju neērtus priekšlikumus komisijas sēdē neskatīja, it kā tādu nebūtu.

Visas partijas, kas ieguvušas vismaz 2% vēlētāju atbalstu, no 2012. gada 1. janvāra tiek finansētas no nodokļu maksātāju naudas. Par šo naudu partijām ir jāveic darbs – katrai partijai ir iedzīvotājiem jāskaidro virzāmie likumu projekti, partijas nostāja un iedzīvotāju ieguvumi. Diemžēl partijas šo darbu nepilda, arī partiju mājas lapās informācijas par svarīgiem, bet nepopulāriem lēmumiem praktiski nav, nerunājot par aprēķiniem un prognozēm.

Tik svarīgi jautājumi kā sociālās drošības sistēma un pensiju apdrošināšana nedrīkst tikt izņemti bez plašas apspriešanas sabiedrībā.

Par paraugu jāņem būtu Šveice, kur valdība ne tikai pacietīgi skaidroja iedzīvotājiem plusus un mīnus, bet arī sakārtoja nodarbinātību un medicīnisko aprūpi tā, ka tauta referendumā piekrita paaugstināt pensionēšanās vecumu uz 64 gadiem sievietēm un 65 gadiem vīriešiem, saglabājot priekšlaicīgas pensionēšanās iespējas tiem, kuriem ir veselības problēmas.

Dīvaini, bet partiju attieksme pret tautu stipri atgādina baronu laikus pirms 250 gadiem. Baroni Vidzemes landtāgā Jēkaba ielā Rīgā (Saeima atrodas Vidzemes Bruņinieku namā) 1765. gadā sprieda, kā apiet imperatores rīkojumu būtiski uzlabot latviešu zemnieku stāvokli. Vienlaikus baroni stiprināja patvaļu, uzlika latviešiem papildu nodokļus, nodevas, klausas un sodus.

Godātie deputāti ! Atgādinām Jums, ka esat devuši solījumu kalpot tautai !

Aicinām atlikt uz rudens sesiju grozījumu pensiju likumā skatīšanu. Līdz tam organizēt pensiju apdrošināšanas līdzšinējo kļūdu plašu apspriešanu, visu priekšlikumu uzklaustīšanu un nodrošināt sabiedrību ar vispusīgu informāciju..

Latvijas Sociālo reformu biedrības
29.05.2012. pilnsapulces uzdevumā -

priekšsēdētājs Ivars Redisons

Vidējā summa, kādu personas zaudēs no sava uzkrātā pensiju kapitāla

(sakarā ar pensijas izmaksu perioda saīsināšanu)

Ja pensijai uzkrātais kapitāls vidēji nodrošinās ikmēneša izmaksu 200 latus, tad no 2014. gada saīsinot pensiju izmaksu periodu par 3 mēnešiem ik gadus, no katra strādājošā tiek atņemta sekojoša kapitāla daļa:

1952. gadā dzimušiem -	600 lati katram	(3 mēneši x 200)
1953. gadā dzimušiem -	1200 lati katram	(6 mēneši x 200)
1954. gadā dzimušiem -	1800 lati katram	(9 mēneši x 200)
1955. gadā dzimušiem -	2400 lati katram	(12 mēneši x 200)
1956. gadā dzimušiem -	3000 lati katram	(15 mēneši x 200)
1957. gadā dzimušiem -	3600 lati katram	(18 mēneši x 200)
1958. gadā dzimušiem -	4200 lati katram	(21 mēneši x 200)
1959. gadā dzimušiem -	4800 lati katram	(24 mēneši x 200)
1960. gadā dzimušiem -	5400 lati katram	(27 mēneši x 200)
1961. gadā dzimušiem -	6000 lati katram	(30 mēneši x 200)
1962. gadā dzimušiem -	6600 lati katram	(33 mēneši x 200)
1963. gadā dzimušiem -	7200 lati katram	(36 mēneši x 200)
1964.-1994. gados dzimušiem -	7200 lati katram	(36 mēneši x 200)*

Ikmēneša izmaksu personai no pensiju kapitāla aprēķina pēc likuma 12. panta formulas – uzkrātā kapitāla summa dalīta ar paredzamo dzīves ilgumu (ap 200 mēneši jeb 17,5 gadi) pēc pensionēšanās.

Uzkrātā kapitāla summa nākamībā varētu arī būt lielāka, jo algām Latvijā vajadzētu tuvināties ES līmenim.